

Інноваційні підходи до укладання навчальних програм для загальноосвітніх шкіл Австралії

Олена Бондарчук

У статті висвітлено сучасні реформаторські процеси в освітній галузі Австралії. Схарактеризовані головні етапи розроблення та впровадження австралійської національної навчальної програми для загальноосвітніх середніх шкіл. Розглянуто діяльність національного «Відомства у справах шкільного курикулуму», спрямовану на модернізацію змісту австралійської шкільної освіти з урахуванням кращого світового досвіду

Ключові слова: Національна навчальна програма, шкільна освіта, зміст навчальної програми, стандарти успішності, якість освіти.

Упродовж останніх століть промислова і технологічна революції змінювали хід історії людства. Це були вагомі події в економічному житті суспільства. Відбувалися ж вони за потребою часу. Потрібні були реформи, прогрес і модернізація для сприяння світовому економічному зростанню і процвітанню. Нині настав час змін. Якщо в ХІХ столітті відбулась індустріальна революція, в ХХ – технологічна, то ХХІ століття прагне революції в освіті.

Постановка проблеми. У Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ ст.) говориться про те, що визначальною складовою реформування освіти в Україні є оновлення змісту освіти, що передбачає розроблення та впровадження шкільних навчальних програм [2]. Зміст освіти в Україні безперервно поповнюється культурною спадщиною різних країн і народів, різних галузей наук, що стрімко розвиваються впродовж останніх років.

З цікавістю науковці спостерігають за швидкістю та масштабністю освітньої революції в Австралії. Посилюється інтерес до різнобічного вивчення життя у цій країні – політичного, економічного, соціального і культурного. Актуальним є аналіз феномена австралійської системи освіти, яка в процесі свого розвитку ввібрала в себе європейські, азійські та американські традиції.

Аналіз останніх досліджень. В Україні дослідженню зарубіжного педагогічного досвіду присвятили свої праці Н.В. Абашкіна, В.З. Довбиш, О.А. Заболотна, О.В. Овчарук, О.О. Першукова, Л.П. Пуховська, А.А. Сбруєва, І.Г. Тараненко. Проблемами структурування змісту шкільної освіти в Україні займаються О.К. Корсаков, С.Е. Трубочева, В.З. Довбиш, І.І. Тюрменко. В Австралії дослідженням національного курикулуму займалися Г. Бумер, Б. Колдвелл, У. Коннел, Л. Клейдон, Т. Кнайт, М. Радо.

Мета статті – охарактеризувати сучасний етап реформування Національного курикулуму для загальноосвітніх шкіл Австралії.

Виклад основного матеріалу.

Система освіти в Австралії вважається однією з найкращих в світі. У школах приділяють багато уваги індивідуальним особливостям учнів. Шкільні навчальні програми побудовані таким чином, щоб максимально розвинути інтелектуальний, творчий і кар'єрний потенціал кожного учня.

Система австралійської освіти виглядає так:

- шкільна освіта (School Education);
- професійна освіта (Vocational and Technical Education);
- вища освіта (Higher Education).

Шкільна освіта триває 12–13 років. Діти розпочинають навчання у школі з п'ятирічного віку (дошкільна освіта). Навчальний рік розпочинається в січні і закінчується в грудні, складаючись із чотирьох семестрів, тривалістю 12 тижнів кожен. До 2008 року повноваження щодо розроблення загальних вимог до змісту освіти в австралійській школі (Curriculum Statements and Profiles for Australian schools) та методичних матеріалів до них належали Курикулярній корпорації (The Curriculum corporation), що є державною структурою. У кожному із штатів: Вікторія, Західна Австралія, Квінсленд, Новий Південний Уельс, Тасманія, Південна Австралія та територій: Північна територія і Територія федеральної столиці існують свої курикулярні інституції, об'єднані в Курикулярну корпорацію. Регіональні інституції розробляють рамкові навчальні програми, що адаптуються школами відповідно до потреб громад, на території яких вони знаходяться. Стандарти змісту освіти та тести перевірки знань, що є обов'язковими для виконання, розроблені тільки у штаті Вікторія [3, с. 186].

Шкільна освіта в Австралії складається з таких етапів:

Підготовчий рік (Preparatory Year) – курс дошкільної підготовки. Діти розпочинають цей курс у п'ятирічному віці.

Початкова школа (Primary Schooling). На цьому етапі навчання триває 6 або 7 років, залежно від штату та материкової території, де шкільна навчальна програма дещо відрізняється. З 1 по 6 (або 7) клас всі шкільні предмети викладає один учитель, проте інколи запрошують інших учителів для викладання спеціальних навчальних курсів. У кінці кожного семестру батьки отримують звіт про успішність своїх дітей, один-два рази на рік вони отримують запрошення на батьківські збори.

Середня школа (Secondary Schooling). Тривалість цього етапу становить 5 або 6 років (7–12 або 8–12 класи). Обов'язковий курс навчання закінчується 10-м класом. Або ж можливо продовжити навчання в 11–12 класах і після їх успішного закінчення вступати в коледж або університет. В різних австралійських штатах існують різні системи атестації і типи дипломів (сертифікатів, свідоцтв) про повну

середню освіту. Незважаючи на такі відмінності, всі дипломи про середню освіту є однаково валідними і визнаються при вступі до університетів.

Значні зміни за останні роки в політичному житті Австралії привернули увагу світової спільноти, що з великим інтересом стежить за інноваційними процесами в країні, особливо в системі освіти.

У листопаді 2007 року прем'єр-міністром Австралії був обраний Кевін Рад. Головною обіцянкою його передвиборчої кампанії було проведення «освітньої революції» у країні. Для забезпечення сталого економічного майбутнього нинішній уряд Австралії вдається до активного реформування освітньої галузі і прагне врахувати при цьому найпрогресивніші світові тенденції. Для досягнення загальнонаціональної мети потрібно здійснити низку нововведень, а саме: зміцнити школу як навчальне середовище, де вчителі, учні та їхні сім'ї співпрацюватимуть разом; підвищити статус і якість фахової підготовки вчителя; модернізувати навчальні програми і системи оцінювання, акредитації і присудження дипломів та сертифікатів, що сукупно мають привести до вищої якості освітніх послуг [1, с. 118].

У 2008 році керівники шести штатів: Вікторії, Західної Австралії, Квінсленду, Нового Південного Уельсу, Тасманія, Південна Австралія та двох материкових територій (Північної території та Території федеральної столиці) Австралії прийшли до єдиної думки, що надання можливостей для якісної освіти всім молодим австралійцям має першочергове значення для підтримання на належному рівні ефективності виробництва і якості життя у країні. Була досягнута згода щодо запровадження загальнонаціонального курикулуму Австралії «К-12» (починаючи з груп дошкільної підготовки і до 12-го класу) з восьми шкільних предметів (англійська мова та література; математика; цикл природничих наук: фізика, хімія, біологія; гуманітарні науки: історія, географія, економіка, бізнес, цивільне право, громадянознавство; мистецтвознавство, іноземні мови: особливо азійські; фізкультура; технологічна освіта). Розроблення єдиної для всієї країни шкільної навчальної програми (попередньо їх було вісім для кожному штату та материковій території окремо) відіграватиме ключову роль у забезпеченні високоякісної освіти.

У зв'язку з цим міністри освіти шести штатів і двох материкових територій Австралії визначили освітні цілі й заходи, реалізація яких необхідна для кращої підготовки молодих людей до життя і діяльності в мінливому і все більш глобалізованому світі. Зокрема йшлося про шкільний курикулум загальнонаціонального рівня, що відповідає світовим стандартам. Відповідну угоду міністрів закріплено в Мельбурнській декларації (2008) [5, с. 14–15].

Зусилля австралійського уряду, спрямовані на розроблення Національного курикулуму світового класу, полягали в залученні до цього процесу науковців різного фаху – лінгвістів, математиків, фізиків, хіміків, істориків тощо, а також

найталановитіших людей з різних куточків країни – вчителів, викладачів університетів, дидактиків, науковців. При розробленні Національного курикулуму був вивчений досвід створення навчальних програм для загальноосвітніх середніх шкіл у шести штатах і двох материкових територіях Австралії, а також у провідних країнах світу. Проводилася широкомасштабна кампанія консультацій за участю працівників освіти й громадськості [4, с. 5].

Уже через декілька тижнів роботи нового уряду прем'єр-міністр Кевін Рад постановив, що Управління у справах національного курикулуму, оцінювання знань та звітності Австралії (Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority – ACARA) має приступити до роботи над Національним курикулумом для загальноосвітньої середньої школи з 2009 року. Головою «ACARA» був призначений професор Беррі МакГро. До складу створеної при «ACARA» комісії увійшли одинадцять співробітників, обраних від кожного штату і двох материкових територій Австралії, Католицького і Незалежного освітніх округів. У червні 2009 року фахівці з «ACARA» запропонували організувати цю роботу в чотири етапи:

- 1) робота над структурою Національного курикулуму ;
- 2) укладання змісту Національного курикулуму;
- 3) упровадження Національного курикулуму;
- 4) аналіз та обговорення результатів упровадження.

Головними напрямками цієї великої роботи були визначені:

- планування курикулуму;
- дослідження курикулуму;
- створення робочого варіанту курикулуму;
- аналітична робота впродовж усіх етапів розвитку курикулуму;
- консультативні та комунікативні стратегії;
- створення національного форуму розроблення курикулуму;
- звітність урядовим структурам про курикулярний процес;
- видання остаточного варіанту курикулуму;
- затвердження Національного курикулуму фахівцями з «ACARA».

Розроблення та впровадження Національного австралійського курикулуму в загальноосвітніх середніх школах країни передбачає набуття учнями мовних та математичних навичок, компетентності в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, творчих навичок, роботи в групі, розуміння різних культур світу, соціальних навичок [6, с. 12].

В «ACARA» розробляють навчальні комплекси для розвитку знань, навичок і розуміння матеріалу учнями з кожної предметної галузі з міжпредметними компетентностями включно. Ці навчальні комплекси будуть використані для внесення змін в робочий варіант Національного курикулуму з англійської (рідної) мови й літератури, математики, природничих наук, історії, географії, мистецтва та іноземних мов.

Головні вимоги до розроблення Національного курикулуму стосуються змісту знань і стандартів його опанування, тобто вказується, чого саме повинні навчати вчителі. Курикулум визначає зміст (обсяг і структуру), однак учителям надається право визначати методи навчання з урахуванням індивідуальних потреб та інтересів учнів. У стандартах успішності зазначається рівень якості засвоєння навчального матеріалу (глибина розуміння, обсяг засвоєних знань для учнів кожної вікової категорії або класу). Учні, що досягли нормативного рівня знань, можуть переходити до наступного класу [7, с. 12].

На другому етапі створення Національного шкільного курикулуму передбачено розроблення робочого варіанту Національного австралійського курикулуму К-12 (від груп дошкільної підготовки до 12 класу) з англійської мови та літератури, історії, математики, природничих наук, географії, мистецтвознавства, іноземних мов, технологій, фізкультури, економіки, бізнесу, цивільного права, громадянства.

На завершальному етапі «АСАРА» зосередить роботу над програмами з технологічної освіти, фізичного виховання, економіки, бізнесу, цивільного права, громадянства. Порядок і терміни виконання цієї роботи будуть погоджені за участю міністрів освіти шести штатів і двох материкових територій Австралії. Решта навчальних предметів очікують своєї черги, і проблема їх модернізації перебуває під пильною увагою уряду.

Під час другого етапу розроблення робочого варіанту Національного австралійського курикулуму К-12 заплановано створити національний форум в мережі Інтернету в режимі on-line, де можна вносити свої зауваження та пропозиції за такими пунктами:

- зміст навчальних програм;
- стандарти успішності;
- анотовані зразки робіт учнів, що ілюструють досягнення рівня стандарту учнями певного класу.

Консультаційний процес відбуватиметься за спланованим графіком:

– робочий варіант Національного австралійського курикулуму з чотирьох шкільних навчальних предметів (англійська (рідна) мова та література, математика, природничі науки та історія) був доступний в режимі on-line з березня по травень 2010 року;

– обговорення робочого варіанту навчальної програми з географії тривало з червня по серпень 2010 року, навчальної програми з мистецтвознавства – з жовтня по грудень 2010 року, програми з іноземних мов – у грудні 2010 року.

Остаточний варіант навчальних програм опублікують в 2011 році. Нині фахівці з «АСАРА» аналізують одержану інформацію, розглядають кожен коментар, кожне зауваження чи побажання щодо оприлюднених навчальних програм і беруть їх до уваги при внесенні поправок і коректив.

У робочому варіанті Національного австралійського курикулуму К-10 (від груп дошкільної підготовки до 10 класу) з англійської (рідної) мови та літератури вказані такі головні цілі:

- набуття учнями знань про рідну мову і про те, як вона функціонує;
- формування в учнів здатності розуміти, оцінювати і створювати різножанрові твори і тексти, зокрема документальні розповіді, поезію, прозу, п'єси;
- учні мають навчитися писати творчі роботи, самостійно редагувати тексти, готувати усні повідомлення.

Присутність трьох компонентів – мови, літератури і грамотності – відрізняє робочий варіант навчальної програми з англійської мови та літератури від аналогічних австралійських та зарубіжних навчальних програм, у яких перевага надається сприйняттю мови на слух, читанню і письму. В модернізованому австралійському курикулумі (К-10) передбачено розподіл навчальних матеріалів з англійської мови та літератури за роками навчання, тоді ж як у чинних навчальних програмах змістові блоки можуть бути розраховані на кілька навчальних років, тобто охоплювати два класи.

Подібність між чинними і новими програмами полягає в тому, що в перших і других досить ґрунтовно розроблені навчальні матеріали для набуття учнями початкових навичок читання і письма. В робочому варіанті навчальної програми з англійської мови та літератури особливе місце відведене вивченню граматики. Наразі в окремих австралійських штатах надають перевагу функціональному підходу, що передбачає засвоєння учнями головних граматичних правил. Згідно з новою навчальною програмою вивчення літератури у школах має бути спрямоване на опанування учнями літературних знань і методів, розвиток навичок читання та розуміння літературних творів. При розробленні цього блоку Національного австралійського курикулуму К-10 бралися до уваги аналогічні навчальні програми тих країн, які мають помітні успіхи в зазначеній галузі, зокрема – Фінляндії, Канади, Нової Зеландії та Ірландії.

Оновлена програми з **історії** як шкільного предмета ставить за мету формування історичного мислення й історичної свідомості учнів. Її особливість полягає в комплексному охопленні історичних подій національного і світового масштабу. Це дає учням можливість краще зрозуміти багатство австралійської історії, в тому числі багатовікову й унікальну історію і культуру аборигенів і острів'ян, особливе положення Австралії в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Програма побудована за принципом поступального ускладнення і розширення історичних знань і передбачає рух від особистої і сімейної історії учнів до історії рідного міста, штату, нації і нарешті всесвітньої історії в старших класах. Реалізація цієї програми має забезпечити формування в учнів:

- а) інтересу і мотивації учнів до вивчення історії;
- б) знань, розуміння і поваги до історичного минулого;

- в) розуміння історичних концепцій;
- г) здатність вести дослідницьку роботу.

Нова шкільна програма з історії відрізняється від попередніх аналогів за низкою характеристик, а саме:

- передбачено оглядове і поглиблене вивчення окремих навчальних тем;
- знання і методи, необхідні для вивчення історії (дослідження, аналіз джерел, інтерпретація і використання історичних фактів) подаються в тісному зв'язку з іншими навчальними предметами;
- розділи програми з історії, які будуть розробляти безпосередньо у школах (варіативний компонент), дадуть змогу наблизити зміст історичних знань до регіональних особливостей та пізнавальних потреб учнів.

У новому австралійському курикулумі зміст знань із **математики** структуровано за такими головними блоками: арифметика, алгебра, статистика і геометрія. Порівняно з попередніми програмами значно більше уваги приділено статистиці, так як, на думку австралійських фахівців, вміння володіти статистичними даними й інтерпретувати їх необхідні кожному, хто живе у XXI столітті.

Очікувані результати від реалізації нової програми стосуються низки знань і вмінь, яких мають набути учні:

- бути впевненими, творчими, вміти досліджувати, відтворювати і інтерпретувати різноманітні ситуації як у побуті так і на виробництві;
- вміти користуватись арифметичною, статистичною, геометричною лексикою у процесі різноманітної навчальної діяльності;
- поєднувати математичні знання із знаннями з інших шкільних предметів.

Арифметика і Алгебра. При вивченні цього блоку програми учні мають досліджувати величини і властивості чисел; учаться вести обчислення, розуміти зв'язок між математичними діями, опановувати поняття змінних величин і функцій, систему цифр; розв'язувати рівняння та нерівності.

Статистика. Передбачено, що завдяки опануванню цієї частини програми учні набудуть таких знань та вмінь:

- визначати й аналізувати математичні дані, і на цій підставі робити висновки про одержані результати;
- одержувати, ідентифікувати та інтерпретувати математичні дані;
- застосовувати експериментальні та теоретичні методи розв'язання задач;
- оцінювати статистичну інформацію та будувати власні судження щодо статистичних даних.

Геометрія. Вивчення геометрії передбачає досягнення учнями таких видів навчальної компетентності, як:

- уявлення про розмір, форму, відносне положення і рух двовимірних фігур у площині та тривимірних об'єктів у просторі;
- визначати, порівнювати і будувати геометричні фігури та об'єкти;

- розуміти зв'язок між геометричними одиницями та обчислювати такі величини, як площа, швидкість і щільність.

І, нарешті, **природничі науки**, якими завершуємо огляд нового австралійського курикулуму (К-10). Їх вивчення підпорядковане головній меті – допомогти учням усвідомити місце і роль людини у живій природі. Мета конкретизується в таких цілях:

- сприяти розвитку в учнів інтересу до природничих наук, зацікавленості та бажанню досліджувати, ставити запитання і дискутувати з приводу змін у світі;
- досліджувати питання, що стосуються розвитку життя на Землі, застосовуючи при цьому наукові методи, спираючись на ретельно дібрані дані, оцінювати результати роботи, піддавати власну експериментальну діяльність критичному аналізу, формулювати науково-обґрунтовані висновки;
- розуміти історичні, культурні аспекти та сучасну проблематику природничих наук;
- доводити власні ідеї з опертям на фактичні дані, давати оцінку та обговорювати наукові аргументи і твердження, поважаючи при цьому альтернативні точки зору і переконання;
- розв'язувати наукові проблеми, робити поінформовані, науково-обґрунтовані висновки про моральні, етичні та соціальні наслідки наукових відкриттів.

Висновки. На завершення огляду робочого варіанту модернізованого Національного курикулуму для шкіл Австрії, зауважуємо, що остаточний його варіант буде доступним у мережі Інтернет у режимі on-line у 2011 році. Запровадження новітніх шкільних програм у загальноосвітніх школах планують виконати до 2013 року. Це дасть змогу широкому загалу ознайомитися з новими шкільними програмами і оцінити їх з точки зору вимог і викликів сучасного суспільства – суспільства знань. За нашими ж попередніми оцінками, розроблення нових шкільних програм у Австралії спрямоване передусім на досягнення вищого рівня їх якості й конкурентоздатності у світовому освітньому просторі, кращої міжпредметної збалансованості і зорієнтованості на пізнавальні потреби сучасного учня.

Список використаних джерел:

1. Волкова А.А. *Традиции и инновации в развитии школьного образования Австралии.* Дис. канд. пед. наук: 13.00.01. – М.: РГБ, 2005.
2. *Державна національна програма «Освіта: Україна XXI століття».* – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
3. Сбруєва А.А. *Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. XX – початок XXI ст.):* Дис. д-ра пед. наук: 13.00.01 / Інститут педагогіки АПН України. – К., 2005. – 462 с.
4. Geoff Emmett, Lois Kennedy. *New Times Old Questions.* – Brisbane, 1997. – P. 16.
5. *Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians.* – Melbourne, 2008. – Режим доступу: <http://www.curriculum.edu.au>
6. *National Curriculum Development Paper.* National Curriculum Board. – Melbourne, 2008. – Режим доступу: <http://www.acara.edu.au>
7. *National Curriculum Design.* National Curriculum Board. – Melbourne, 2008. – Режим

docmyny: <http://www.aare.edu.au>